

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет лісового господарства та екології

Кафедра біології та захисту лісу

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

Гасилов Рустам Рафігович

УДК 331.4:630 (477.42)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Сучасні проблеми організації охорони праці в ДП «Житомирське ЛГ»

Спеціальність 205 «Лісове господарство»

Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Р. Р. Гасилов

Керівник роботи

Ковтун Тетяна Ігорівна

к. с.-г. н., доцент

Житомир – 2020

Висновок кафедри

за результатами попереднього захисту:

Протокол засідання кафедри

№ від « » 20 р.

Завідувач кафедри

(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

(прізвище ,ім'я, по батькові)

« » 20 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти

захистив (ла)

(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою

за шкалою ECTS

за національною шкалою

Секретар ЕК

(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

(прізвище ,ім'я, по

АНОТАЦІЯ

Гасилов Р.Р. Сучасні проблеми організації охорони праці в ДП «Житомирське ЛГ». – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 205 – лісове господарство. – Поліський національний університет, Житомир, 2020.

В роботі вивчено особливості організації охорони праці в ДП «Житомирське ЛГ» на сучасному етапі. Розроблені практичні рекомендації щодо створення безпечних і нешкідливих умов праці для працівників лісгосподарських підприємств.

Ключові слова: безпека праці, виробнича санітарія, виробничий травматизм, охорона праці, пожежна безпека.

Gasilov R.R. Modern problems of the organization of labor protection in SE "Zhytomyr Forestry ". – Manuscript qualification work.

Qualification work for the master's degree in specialty 205 – forestry. – Polissia National University, Zhytomyr, 2020.

The peculiarities of the organization of labor protection in SE "Zhytomyr Forestry" at the present stage are studied in the work. Practical recommendations for creating safe and harmless working conditions for employees of forestry enterprises have been developed.

Keywords: occupational safety, industrial sanitation, occupational injuries, labor protection, fire safety.

ЗМІСТ

Вступ	5
РОЗДІЛ 1. Законодавче забезпечення діяльності в галузі охорони праці в ДП «Житомирське ЛГ»	7
РОЗДІЛ 2. Організація роботи з охорони праці в ДП «Житомирське ЛГ»	13
2.1. Характеристика ДП «Житомирське ЛГ»	13
2.2. Система управління охороною праці та ризиком (СУОПР)	16
2.3. Оцінка економічної ефективності витрат на охорону праці.	17
РОЗДІЛ 3. Проблеми створення безпечних умов праці на підприємстві	20
3.1. Аналіз виробничого травматизму	20
3.2. Заходи виробничої санітарії та гігієни праці	24
3.3. Характеристика заходів пожежної профілактики на підприємстві	28
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	34

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю впровадження сучасних підходів до організації роботи з охорони праці та пожежної профілактики; модернізації технологічних процесів з мінімізацією ризиків; міжнародного співробітництва та обміну професійним досвідом в галузі лісового господарства.

Мета і завдання роботи : вивчити особливості організації охорони праці в ДП «Житомирське ЛГ» на сучасному етапі.

Об'єкт досліджень : основні показники стану охорони праці в ДП «Житомирське ЛГ».

Предмет досліджень: тенденції в змінах показників стану охорони праці в ДП «Житомирське ЛГ».

Методи дослідження: спрощена методика економічної ефективності витрат на охорону праці; статистичний метод аналізу виробничого травматизму; метод узагальнення (при вивченні системи управління охороною праці).

Перелік публікацій автора за темою дослідження:

1. Ковтун Т.І., Гасилов Р.Р., Іскоростенський Б.П. Порівняльний аналіз стану виробничого травматизму на лісогосподарських підприємствах України. Сучасні проблеми урбанізованих територій: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Житомир, 10-11 листопада 2020 р. Житомир, 2020. С. 47-48.
2. Гасилов Р.Р., Іскоростенський Б.П. Впровадження системи управління охороною праці та ризиком на лісогосподарських підприємствах України. Екологічні проблеми навколишнього середовища та раціонального природокористування в контексті сталого розвитку:

матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції до дня пам'яті професора Ю.В. Пилипенка, м. Херсон, 22-23 жовтня 2020р. Херсон, 2020. С. 825-828.

3. Гасилов Р.Р. Оцінка економічної ефективності витрат на охорону праці в ДП «Житомирське ЛГ». Ліс, наука, молодь: матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Житомир, 24 листопада. Житомир, 2020. С.41-42.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що проведений аналіз основних показників стану охорони праці в «Житомирське ЛГ» дозволяє розробити практичні рекомендації щодо створення безпечних і нешкідливих умов праці для працівників лісогосподарських підприємств.

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота містить титульний аркуш, анотацію, зміст, вступ, три розділи основної частини, в яких викладені основні результати досліджень, висновки та пропозиції, список використаних джерел. Основний текст дипломної роботи становить 29 сторінок. В роботі розміщено 14 таблиць, 1 рисунок. Список використаних джерел містить 40 найменувань.

РОЗДІЛ 1.

Законодавче забезпечення діяльності в галузі охорони праці в ДП «Житомирське ЛГ»

Законодавчою основою діяльності в галузі охорони праці в Україні є Закон України «Про охорону праці». Вперше Закон був прийнятий 14 жовтня 1992 року. Слід відзначити, що Україна першою серед бувших радянських республік прийняла подібний закон. Це свідчило про значну увагу, яка приділялась питанням охорони та безпеки праці. Але з того часу в нашій країні відбулось багато змін як економічного, так і соціального характеру, що зумовило необхідність прийняття нової редакції закону.

На даний час Закон України “Про охорону праці” діє в новій редакції, прийнятою Верховною Радою України 21 листопада 2002 року. [31] Слід відзначити, що до Закону систематично вносяться зміни та доповнення, які обумовлені сучасними тенденціями в економіці країни та необхідністю врахування міжнародного, в першу чергу, європейського, досвіду організації охорони праці на підприємствах України.

Ще одним базовим нормативним актом в галузі охорони праці є Кодекс законів про працю України. Він був прийнятий Верховною Радою УРСР 10.грудня 1971 року (№ 322- VIII). Якщо Закон України «Про охорону праці» визначає загальні положення та принципи діяльності в галузі охорони праці, то Кодекс містить конкретні вимоги до організації роботи з цих питань на підприємствах; права та пільги окремих категорій працівників. Суттєвою проблемою є те, що даний нормативний акт був прийнятий, фактично, в іншій державі та в зовсім інших економічних реаліях. Тому до Кодексу вноситься велика кількість змін та доповнень для врегулювання сучасних потреб. Так, останні зміни, внесені до статті 60 Кодексу, вводяться в дію з 25.01.2021 року. В ній, зокрема, запроваджується поняття гнучкого режиму робочого часу та порядок організації дистанційної (надомної) роботи в умовах пандемії. . [20]

Ще одним засадничим документом в галузі охорони праці, яким керуються в держлісгоспі, є Закон України «Про колективні договори та угоди». [15] У відповідності із цим Законом в ДП «Житомирське ЛГ» укладено колективний договір між адміністрацією підприємства та трудовим колективом в особі профспілкової організації. Прийняття колективного договору в держлісгоспі передувє розробка проекту цього документу сумісно представниками адміністрації та профспілкової організації підприємства. Протягом трьох місяців в колективі триває обговорення даного проекту. Остаточний текст колективного договору приймається рішенням конференції трудового колективу ДП «Житомирське ЛГ».

Важливим документом, що регулює правовідносини між роботодавцем та працівниками підприємства є колективний договір. В ньому регламентуються такі важливі питання, як тривалість робочого часу та регламентованих перерв, порядок оплати праці та преміювання працівників, забезпечення медичного, соціального, побутового обслуговування та деякі інші питання. Важливою складовою колективного договору ДП «Житомирське ЛГ» є розділ «Охорона праці». Він складається з текстової частини та додатків. В розділі , перш за все, визначаються комплексні заходи з охорони праці, які планується виконати в лісгоспі за період дії колективного договору. Це заходи, які здатні покращити умови праці відразу великої кількості працівників та, які потребують значних капіталовкладень. Зокрема, передбачено виділення коштів на придбання засобів механізації важких робіт, на ремонт виробничого обладнання, забезпечення працівників засобами індивідуального захисту, згідно діючих норм тощо. В додатках до розділу «Охорона праці» колективного договору визначаються додаткові пільги, які надаються окремим категоріям працівників лісгоспу, які мають на це право згідно із законодавством. Наприклад, надання додаткової відпустки жінкам, що мають двох дітей та більше; надання миючих засобів, лікувально-профілактичного харчування тощо.

Колективний договір укладається в ДП «Житомирське ЛГ» терміном на 3 роки. Щорічно до тексту угоди вносяться необхідні поточні зміни та доповнення. В ньому визначено права та обов'язки сторін стосовно вирішення таких питань, як організація виробництва, режим робочого часу та відпочинку; тривалість основної та додаткових відпусток; порядок та форми оплати праці; порядок житлового забезпечення, медичного страхування; надання пільг окремим категоріям працівників тощо. Важливою складовою колективного договору є розділ «Охорона праці». Його зміст регулюється статтею 20 Закону України «Про охорону праці». В розділі визначаються комплексні заходи щодо поліпшення умов і безпеки праці на підприємстві, визначається порядок та обсяги фінансування запланованих заходів. Крім того, в розділі «Охорона праці» визначено категорії посад і професій працівників держлісгоспу, яким надаються додаткові пільги та компенсації за роботу в шкідливих та небезпечних умовах.

В сучасних умовах значення колективного договору як регулятора відносин між роботодавцем та трудовим колективом суттєво зростає. Адже в умовах правової невизначеності, зниження економічної ефективності роботи лісгоспів колективний договір залишається одним із небагатьох правових та дієвих інструментів захисту своїх прав працівниками, в тому числі і з питань охорони праці.

Крім, так званих, загальних законів та прийнятих на їх основі численних підзаконних актів (правил, положень, порядків, стандартів) в своїй роботі з охорони праці ДП «Житомирське ЛГ» керується нормативно-правовими актами з охорони праці (НПАОП). Вони поділяються на дві групи: міжгалузеві та галузеві. В якості прикладу міжгалузевих НПАОП, якими керуються на підприємстві можна навести НПАОП 40.1-1.32-01 Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок. [29]; Правила пожежної безпеки в Україні [30] тощо.

Основним галузевим нормативним актом є НПАОП 02.0-1.04-05 Правила охорони праці для працівників лісового господарства та лісової

промисловості. Даний документ визначає вимоги безпеки та гігієни праці при виконанні основних видів лісогосподарських робіт. [28]

Ще однією великою групою нормативних актів з охорони праці, якими керуються на підприємстві, є документи, що розроблені, затверджені та діють в межах ДП «Житомирське ЛГ». Розробка таких документів здійснюється у відповідності до НПАОП 0.00-6.03-93. «Порядок опрацювання і затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві». Цим нормативним актом визначається порядок створення даних документів. [27]

Розпочинається процес створення такого документу з видання наказу директора держлісгоспу, в якому обґрунтовується необхідність розробки даного нормативного акту, визначаються особи, відповідальні за розробку його проекту, строки виконання цієї роботи. В разі необхідності розробки складного, об'ємного документу для його створення може призначатись окрема комісія. Крім того, в окремих випадків для розробки деяких документів можуть залучатись сторонні спеціалісти на договірних засадах. Проект розробленого документу підлягає узгодженню із інженером з охорони праці та юрисконсультом держлісгоспу. Термін дії таких документів на підприємстві – 5 років. Після закінчення цього терміну нормативний акт підлягає перегляду, виправленню та доповненню за потреби та наступному затвердженню.

Вивчення нормативної бази з питань охорони праці в ДП «Житомирське ЛГ» виявило, що на підприємстві розроблені, затверджені та діють наступні нормативні акти:

1. Положення про систему управління охороною праці в ДП «Житомирське ЛГ».
2. Положення про службу охорони праці в ДП «Житомирське ЛГ».
3. Положення про навчання, інструктаж і перевірку знань працівників з питань охорони праці в ДП «Житомирське ЛГ».

4. Положення про організацію і проведення первинного і повторного інструктажів, а також спеціального навчання (пожежно - технічного мінімуму) з питань пожежної безпеки в ДП «Житомирське ЛГ».
5. Наказ про порядок атестації робочих місць щодо їх відповідності нормативним актам про охорону праці в ДП «Житомирське ЛГ».
6. Положення про організацію попереднього (при прийомі на роботу) і періодичного (протягом трудової діяльності) медичних оглядів працівників певних категорій в ДП «Житомирське ЛГ».
7. Перелік робіт з підвищеною небезпекою, для проведення яких потрібне попереднє спеціальне навчання і щорічна перевірка знань з охорони праці в ДП «Житомирське ЛГ».
8. Перелік посад посадових осіб підприємства, які зобов'язані проходити попередню і періодичну перевірку знань з охорони праці в ДП «Житомирське ЛГ».
9. Наказ про порядок забезпечення працівників підприємства спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту, організацію належного зберігання та утримання цих засобів в ДП «Житомирське ЛГ».
10. Інструкції з охорони праці для працюючих за професіями і видами робіт.

Варто відзначити, що інструкції з охорони праці розробляються на підприємстві у відповідності до НПАОП 0.00-4.15-98. «Положення про розробку інструкцій з охорони праці»[26]. Інструкції в держлісгоспі розробляються безпосередніми керівниками робіт та керівниками структурних підрозділів. Інструкції підлягають узгодженню із інженером з охорони праці та юрисконсультом підприємства. Затверджує інструкції своїм наказом директор ДП «Житомирське ЛГ». Термін дії інструкції – 5 років. Після завершення цього терміну інструкції підлягають перегляду та новому затвердженню.

Таким чином, аналіз законодавчого забезпечення діяльності в галузі охорони праці в ДП «Житомирське ЛГ» виявив, що на підприємстві створена та функціонує необхідна законодавча база з цих питань. Правовою основою даного виду діяльності в лісгоспі є загальні закони України, основними з яких є Конституція України, Закон України «Про охорону праці», Закон України «Про колективні договори та угоди». Також в держлісгоспі керуються спеціальними законодавчими актами: міжгалузевими (наприклад, Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок; Правила пожежної безпеки в Україні) та основним галузевим документом - Правилами охорони праці для працівників лісового господарства та лісової промисловості. Крім того, розроблено всі необхідні нормативні акти з охорони праці, дія яких обмежена даним підприємством.

РОЗДІЛ 2.

Організація роботи з охорони праці в ДП «Житомирське ЛГ»

2.1. Характеристика ДП «Житомирське ЛГ»

Житомирський лісгосп був створений в 1936 році на базі Житомирського ліспромхозу, загальною площею 38,0 тис. га. У 1960 році у відповідності з Постановою Ради Міністрів УРСР від 30.11.1959 року № 1834 і наказом по головному управлінню лісового господарства і лісозаготівель при Раді Міністрів УРСР від 14.05.1960 року № 117 він був перетворений у Житомирський лісгоспзаг, основним завданням якого було ведення лісового господарства і лісозаготівельного виробництва. В 1970 році при реорганізації Березівського лісгоспзага до складу Житомирського лісгоспзагу було включено Березівське і Новозаводське лісництва. Реорганізація лісгоспзагу в держлісгосп здійснена в жовтні 1991 року у відповідності з наказом Міністерства лісового господарства України від 30.10.1991 року № 133 “Про організаційну структуру управління лісовим господарством України” . В 1998 році згідно наказу від 09.04.1998 року № 43 по Житомирському державному лісогосподарському об’єднанню “Житомирліс” на базі реорганізованого Житомирського держлісгоспу створено Житомирську лісогосподарську філію. З 2000 року реорганізовано у Житомирський лісгосп, а із 2004 ДП «Житомирське ЛГ».

ДП «Житомирське ЛГ» знаходиться на території Житомирської області та охоплює частину територій Житомирського, Червоноармійського, Черняхівського, Романівського і Чуднівського адміністративних районів.

Поштова адреса: 10008, Житомирська область, м. Житомир, вул. Степана Бандери, 14.

Адміністративно – організаційна структура та загальна площа ДП «Житомирське ЛГ» наведена в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

**Адміністративно – організаційна структура
та загальна площа ДП «Житомирське ЛГ»**

Лісництва	Адміністративний район	Загальна площа, га
1	2	3
1. Богунське	м. Житомир	18
Богунське	Житомирський	3883
Богунське	Червоноармійський	387
Богунське	Черняхівський	1631
Разом по лісництву:		5919
2. Березівське	Житомирський	4510
3. Корабельне	Житомирський	5164
4. Левківське	Житомирський	5192
5. Станишівське	Житомирський	2351
Станишівське	Черняхівський	172
Разом по лісництву:		2523
6. Новозаводське	Червоноармійський	4981
7. Тригирське	Житомирський	5264
Тригирське	Романівський	1339
Разом по лісництву:		6603
8. Пилипівське	Житомирський	4412
Пилипівське	Чуднівський	1609
Разом по лісництву:		6021
Всього:		40913

Характеристика управлінського персоналу ДП “ Житомирське лісове господарство” наведена в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

Характеристика управлінського персоналу ДП « Житомирське лісове господарство»

№ з/п	Посада	Необхідна освіта	Фактична освіта
1.	Директор	вища	вища
2.	Головний лісничий	вища	вища
3.	Головний бухгалтер	вища	вища
4	Головний економіст	вища	вища
5	Інженер з ОЗЛ	вища	вища
6	Інженер з охорони праці	вища	вища
7	Інженер з лісового господарства	вища	вища
8	Провідний бухгалтер	середня спеціальна	вища
9	Бухгалтер 1 категорії	середня спеціальна	вища
10	Інспектор з кадрів	вища	Середня спеціальна

Як видно з таблиці 2.2., всі посадовці керівного складу ДП «Житомирське ЛГ» мають вищу освіту за фахом. Це дає змогу виконувати їм свої посадові обов'язки якісно та на високому рівні. Це стосується і роботи з охорони праці, адже в організації заходів з підвищення рівня безпеки та гігієни праці повинні брати участь всі працівники підприємства.

Крім того, всі категорії працівників лісгоспу, визначені нормативними документами, проходять періодичне навчання з питань охорони праці, як на підприємстві, так і в спеціалізованих навчальних закладах.

2.2. Система управління охороною праці та ризиком (СУОПР)

Згідно з Законом України «Про охорону праці» на підприємстві незалежно від форми власності та виду діяльності має бути створена система управління охороною праці з метою своєчасного виявлення виробничих ризиків та небезпек та організації сприятливих умов праці на кожному робочому місці. [31]

Структура системи управління охороною праці в ДП «Житомирське ЛГ» наведена в рис.2.1.

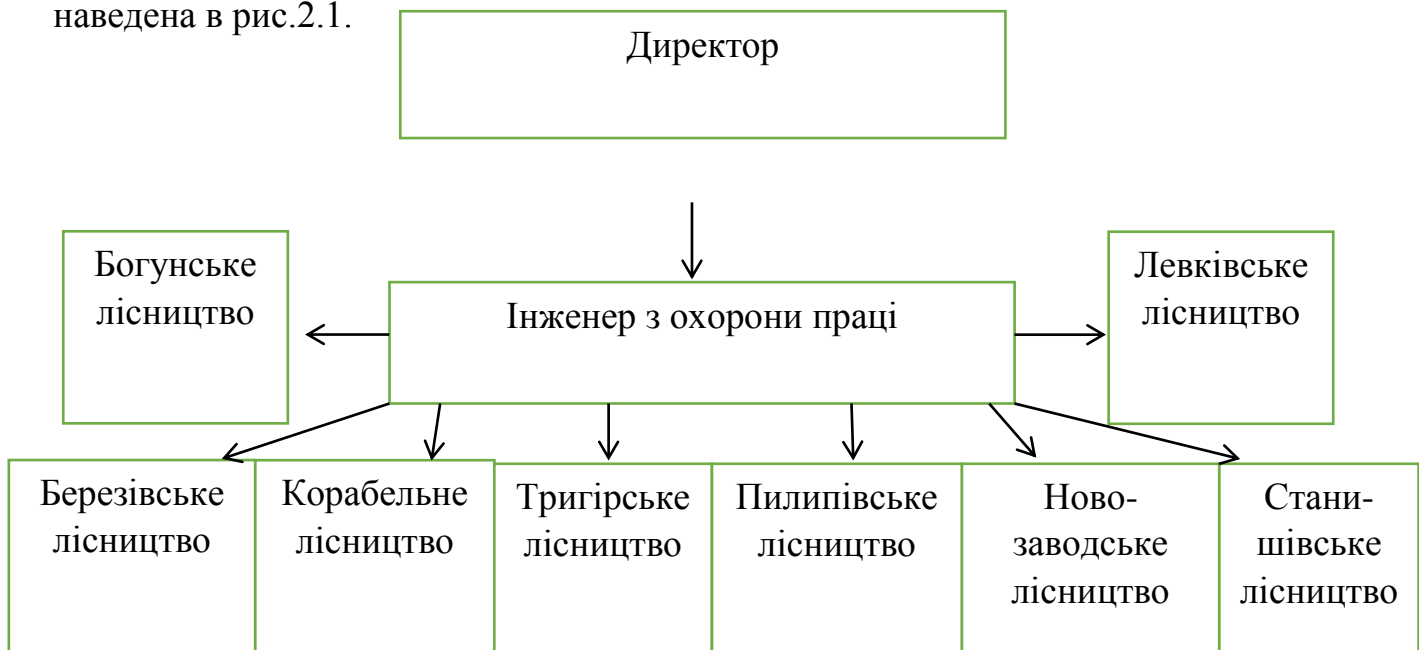

Рис.2.1. Система управління охороною праці в ДП «Житомирське лісове господарство»

Отже, на підприємстві, відповідно до вимог Типового положення про службу охорони праці [4], створена служба охорони праці, яка представлена однією посадовою особою – інженером з охорони праці. В своїй діяльності інженер з ОП підпорядковується безпосередньо директору лісгоспу. А з

питань охорони праці керівники структурних підрозділів підпорядковуються інженеру з охорони праці.

В ДП «Житомирське ЛГ» питанням охорони праці приділяється велика увага. Насамперед слід сказати, що за стан та організацію роботи з охорони праці на підприємстві відповідають головний інженер та інженер з охорони праці, відповідно до Положення про службу охорони праці, затвердженого наказом керівника підприємства.

В цілому, маючи специфічний характер своєї діяльності, підприємство вагому увагу приділяє створенню безпечних умов праці для своїх працівників. Всі заходи з охорони праці мають нормативно-технічне обґрунтування.

2.3. Оцінка економічної ефективності витрат на охорону праці

Стаття 19 Закону України «Про охорону праці» визначає мінімальні розміри витрат на охорону праці для підприємств різних форм власності. Зокрема, для підприємств, незалежно від форми власності, такі витрати повинні становити не менше 0,5% від фонду оплати праці за попередній рік. В сучасних ринкових умовах надзвичайно важливо використовувати виділені кошти максимально ефективно.

Мета нашого дослідження - визначення економічної ефективності витрат на охорону праці в ДП «Житомирське ЛГ» за період 2018-2019 років. Для проведення розрахунків ми користувались вихідними даними, зібраними в держлісгоспі. При проведенні дослідження користувались спрощеною методикою оцінки економічної ефективності витрат на охорону праці, яка дозволяє порівняти динаміку фінансування заходів з охорони праці та питому вагу, яку становлять збитки від загальних захворювань та виробничого травматизму в загальному обсязі виробленої продукції за той же період .

В результаті проведених досліджень було встановлено наступне (табл.2.3.)

Таблиця 2.3.

**Показники для визначення ефективності витрат на охорону праці в ДП
«Житомирське ЛГ»**

Показники	2018	2019	+/-
Показник річних втрат від загальних захворювань працівників, %	15,10	14,70	- 0,40
Показник річних втрат від виробничого травматизму, %	0,80	0,41	- 0,39
Узагальнений показник річних втрат від виробничого травматизму від виробничого травматизму та загальних захворювань працівників, %	15,90	15,11	- 0,79
Обсяг фінансування заходів з охорони праці, тис. грн	333	449	+116

Показник річних втрат від загальних захворювань працівників зменшився в 2019 році на 0,40 % в порівнянні з 2018 роком. Показник річних втрат від виробничого травматизму також зменшився на 0,39% протягом досліджуваного періоду. Таким чином, і узагальнений показник річних втрат підприємства від даних причин зменшився на 0,79 % за цей період. Це свідчить про позитивну динаміку стану загальної захворюваності та виробничого травматизму в досліджуваному держлісгоспі, адже частка збитків за кожною із цих причин в загальному обсязі виробництва послідовно скорочується.

Враховуючи зростання обсягів фінансування заходів з охорони праці та зниження узагальненого показника річних втрат від загальних захворювань та виробничого травматизму можна стверджувати про економічну

ефективність витрат на охорону праці, так як кошти, що вкладаються, призводять до зниження захворюваності та травмування працівників ДП «Житомирське ЛГ».

РОЗДІЛ 3.

Проблеми створення безпечних умов праці на підприємстві

3.1. Аналіз виробничого травматизму

В лісовому господарстві основними причинами травматизму є:

- недостатній технічний контроль за роботою зі сторони адміністративного та інженерно-технічного персоналу;
- порушення правил техніки безпеки працюючими.

На підприємстві кожні 5 років проводиться атестація робочих місць з метою визначення класу умов праці на кожному робочому місці.

В результаті проведеної атестації було виявлено, що більшість професій віднесено до III категорії. У відповідності із цим, до виконання такої категорії робіт працівники без певної підготовки і спеціального дозволу не допускаються. Слід відмітити, що на базі підприємства організовано навчання робітників певних професій.

В ДП «Житомирське ЛГ» обладнано кабінет з охорони праці у відповідності до Типового положення про кабінет з охорони праці[35], а у окремих лісництвах – куточки з охорони праці.

Слід відмітити, що умови праці в лісгоспі відповідають вимогам системи стандартів безпеки праці, санітарним і протипожежним нормам. Згідно графіків проводяться планові і позапланові перевірки виробничих підрозділів, особливо в тих місцях, де умови праці найбільш небезпечні.

В цілому, охорона праці в Житомирському лісгоспі знаходиться на відповідному рівні.

На основі аналізу даних звітів форми 7-Т та актів Н-1, був проведений аналіз виробничого травматизму за останні п'ять років (табл.3.1). При цьому

використовувався статистичний метод аналізу виробничого травматизму, який є найбільш доступним та вживаним.

Таблиця 3.1.

Динаміка виробничого травматизму в ДП «Житомирське лісове господарство»

Рік	Середньоспискова чисельність працюючих осіб (В)	Кількість нещасних випадків (А)	Кількість днів непрацездатності (С)
2015	295	3	42
2016	297	2	26
2017	271	-	-
2018	216	1	14
2019	216	1	10

Найбільш поширеними причинами нещасних випадків в лісгоспі є: порушення інструкцій з безпеки праці; несправність технологічного обладнання та інструменту; порушення правил дорожнього руху; незадовільна організація робіт, незадовільне утримання та недоліки в організації робочих місць.

Результати розрахунків показників частоти, важкості та втрат від травматизму наведено в таблиці 3.2.

Аналіз даних вищенаведеної таблиці свідчить, про те, що за досліджуваний період спостерігається тенденція до суттєвого зниження значень всіх обчислених показників.

Таблиця 3.2.

**Динаміка показників виробничого травматизму в ДП
«Житомирське ЛГ» за період 2015-2019 років**

Показники	Формули	Роки				
		2015	2016	2017	2018	2019
Частоти	$K_{\text{ч}}=(1000*A)/B$	10,17	6,74	-	4,63	4,63
Важкості	$K_{\text{т}}=C/A$	14,0	13,0	-	14,0	10,0
Непрацездатності	$K_{\text{н}}=(1000*C)/B$	142,38	87,55	-	64,82	46,3
Втрати робочого часу	$K=0,004*K_{\text{н}}$	0,569	0,35	-	0,26	0,186

Розподіл нещасних випадків за професіями, факторами та організаційно-технічними причинами наведені в таблицях 3.3;3.4;3.5.

Таблиця 3.3.

**Розподіл нещасних випадків за найбільш
травмонебезпечними професіями**

Професії	Роки									
	2015		2016		2017		2018		2019	
	К- сть	%	К- сть	%	К- сть	%	К- сть	%	К- сть	%
Вальщик лісу	2	67	1	50	-	-	1	100	1	100
Токар	-	-	1	50	-	-	-	-	-	-
Слюсар	1	33	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом	3	100	2	100	-	-	1	100	1	100

Таблиця 3.4

Розподіл нещасних випадків за матеріальними факторами

Фактори	Роки									
	2015		2016		2017		2018		2019	
	К- сть	%	К- сть	%	К- сть	%	К- сть	%	К- сть	%
Падіння, обвали предметів, матеріалів тощо	2	67	1	50	-	-	1	100	-	-
Дія предметів, що рубаються, обертаються	1	33	1	50	-	-	-	-	1	100
Разом	3	100	2	100	-	-	1	100	1	100

Таблиця 3.5

Розподіл нещасних випадків за організаційно-технічними причинами

Фактори	Роки									
	2015		2016		2017		2018		2019	
	К- сть	%	К- сть	%	К- сть	%	К- сть	%	К- сть	%
Незадовільна організація виконання робіт	2	67	1	50	-	-	1	100	1	100
Незадовільне утримання і недоліки в організації робочих місць.	1	33	1	50	-	-	-	-	-	-
Разом	3	100	2	100	-	-	1	100	1	100

Проаналізувавши обставини, за яких сталися нещасні випадки, можна стверджувати, що вони відбулися, переважно, під час виконання лісосічних робіт, внаслідок незадовільної організації виконання робіт, а також в результаті незадовільного утримання та недоліків в організації робочих місць.

Проведений аналіз виробничого травматизму в ДП «Житомирське ЛГ» свідчить про наступне. Протягом досліджуваного періоду значення всіх показників виробничого травматизму мали тенденцію до суттєвого зниження. Найбільша кількість нещасних випадків, пов'язаних з виробництвом сталася внаслідок незадовільної організації робіт. Тому при розробці планів заходів з охорони праці на наступний період необхідно звернути увагу саме на цю особливість.

3.2. Заходи виробничої санітарії та гігієни праці

Аналізуючи стан лісогосподарського виробництва в ДП «Житомирське лісове господарство», слід відмітити, що ціла низка робіт виконується на відкритому повітрі. Тут є цілий ряд факторів, що мають негативну дію на стан здоров'я людини та її працездатність.

При проведенні таких робіт, як заготівля деревини, посадка лісових культур та інше, найбільш негативний вплив мають метеорологічні умови. Тому на території лісництва для обігріву, прийому їжі та відпочинку людей спеціально обладнанні пересувні вагончики ПОУ-6. Робітників, крім цього, забезпечують спеціальним одягом та взуттям, в залежності від виду робіт та сезону, по потребі проводиться ремонт виробничих приміщень.

Технологічні процеси, виробниче і допоміжне обладнання, матеріали і способи їх обробки можуть бути небезпечними для робітників (пил, газ, шум та ін.). Роботи в деревообробній ділянці пов'язані з високим шумом і вібраціями, дію яких треба зменшити шляхом встановлення активних і не активних шумопоглиначів і звукопоглиначів, а також ізоляції.

Нижче проводимо розподіл робіт в ДП «Житомирське лісове господарство» за категоріями важкості.(табл.3.6.)

Таблиця 3.6.

Розподіл робіт за категоріями важкості в ДП «Житомирське ЛГ»

Види робіт, що виконуються	Категорія важкості	Кількість робітників зайнятих роботою	Лікувально-оздоровчі заходи
Лісозаготівельні	III	128	Лікувально-профілактичне обслуговування
Лісокультурні	III	40	-//-
Допоміжні	IIa, IIб	16	Тривалий відпочинок після роботи
Тракторні	II	8	-//-
Прибиральниця	I	8	Відпочинок

Нижче, в таблиці 3.7 приводиться забезпеченість санітарно-побутовими приміщеннями Житомирського лісового господарства.

Таблиця 3.7.

**Забезпеченість санітарно-побутовими приміщеннями ДП
«Житомирського лісового господарства».**

Назва і призначення приміщення	Кількість робітників, що одночасно перебувають, чол..		Площа, м ²
	На об'єкті	В приміщенні	
Санітарно-гігієнічна	2	2	4
Кімната обігріву	1	16	20
Душові кімнати	2	2	4
Кімната відпочинку	1	16	20
Умивальники	2	2	4

В лісгоспі є певні недоліки, насамперед, це відсутність котлопункту, що є причиною незабезпечення виїзних бригад гарячим харчуванням. Останнім часом через недостатнє фінансування працівники не отримують належного профілактичного медичного обслуговування, наявні медичні аптечки несвоєчасно поповнюються медикаментами.

В таблиці 3.8 приведена забезпеченість працівників лісгоспу спецодягом і взуттям.

Таблиця 3.8.

Забезпеченість працівників спецодягом та взуттям в ДП «Житомирське ЛГ»

Професія, спеціальність	Кількість працюючи х	Назва спецодягу					
		Формен ний одяг	Костюм кому- фляжни й	Чобо ти	Рука виці	куртк а	шапк а
Лісничий	8	8	8	8	-	8	8
Помічник лісн.	-	-	-	-	-	-	-
Старший м-р	8	-	8	-	-	8	8
Майстер лісу	32	-	32	32	-	32	32
Вальник лісу	16	-	16	16	16	8	-
Тракторист	8	-	8	8	8	-	-
Шофер	8	-	8	8	-	8	-
Лісокультурни ці	32	-	-	32	32	-	-
Лісоруби	32	-	32	8	16	32	-

Таким чином, як бачимо, забезпеченість працівників лісгоспу засобами санітарії та гігієни праці є задовільною, що вимагає від нас створення проекту щодо їх покращення.

3.3. Характеристика заходів пожежної профілактики на підприємстві

Відповідно до даних офіційного сайту ДП «Житомирське ЛГ» [13] лісові ділянки в лісгоспі за класами пожежної небезпеки розподіляються наступним чином. (табл.3.9.)

Таблиця 3.9.

Розподіл лісових ділянок В ДП «Житомирське ЛГ» за класами пожежної небезпеки, га

Лісництва	Загальна площа	Середній клас
Богунське	5904,8	3,13
Березівське	4492,1	3,63
Корабельне	5150,1	3,47
Левківське	5196,4	2,67
Новозаводське	4973,2	3,26
Станишівське	2482,6	2,77
Пилипівське	6358,0	3,38
Тригірське	6606,5	3,10
Всього по лісгоспу	41163,7	3,10

Таким чином, встановлено, що середній клас пожежної небезпеки - 3,10, що є достатньо низьким показником. Це пояснюється суттєвою часткою лісових ділянок з листяними насадженнями 3-5 класів віку. Найнижчий середній клас пожежної небезпеки спостерігається в Левківському лісництві – 2,67, а найвищий – на території Березівського лісництва (3,63).

На території лісгоспу з метою попередження лісових пожеж проводиться наземна охорона лісів. Але під час пожежонебезпечного періоду проводиться також і авіапатрулювання.

В ДП «Житомирське ЛГ» систематично проводяться заходи з протипожежного впорядкування. Так, щорічно організуються та проводяться протипожежні виставки, встановлюються попереджувальні аншлаги. В лісгоспі обладнано 20 місць для організованого відпочинку та паління. Впродовж ревізійного періоду планується обладнати ще 20 таких місць. Крім того, впродовж цього ж періоду проектується побудувати 60 км доріг протипожежного призначення. Також плануються заходи по ремонту та обслуговуванню існуючих 60 км таких доріг. Важливим заходом в профілактиці лісових пожеж є створення мінералізованих смуг. В ДП «Житомирське ЛГ» їх створено 365 км. Щорічно проектується створювати так кількість нових смуг. Крім того, заходи по догляду за мінералізованими смугами планується в обсязі 730 км щорічно. Для успішного гасіння лісових пожеж в лісгоспі створено 9 пунктів зосередження протипожежного інвентаря, що відповідає діючим нормативам. Щорічно планується формувати 9 таких пунктів. Крім того, в період підвищеної пожежної небезпеки на підприємстві утримується 9 тимчасових пожежних сторожів. Такий захід також проектується щорічно.

Таким чином, запроектовані обсяги заходів з протипожежного впорядкування відповідають нормативам.

На даний час лісгосп забезпечений наступними засобами протипожежного інвентарю.(табл.3.11.)

Таблиця 3.11

Наявна кількість протипожежного інвентарю в ДП «Житомирське ЛГ»

№ п\п	Назва інвентарю	Одиниці виміру	Кількість
1.	Мотопомпа МП-800	штук	8
2.	Пожежний автомобіль	штук	4
3.	Протипожежний щит	штук	64
4.	Вогнегасник УО-2	штук	64
5.	Лопати	штук	448
6.	Ящик з піском	штук	64
7.	Відра	штук	320
8.	Протигази	штук	64
9.	Переносні рації	штук	-
10.	Сокири	штук	320
11.	Ранцеві обприскувачі	штук	192
12.	Бензопили	штук	128

Пожежі лісовому господарству завдають значної шкоди. Основними причинами, які призводять до пожежі, є:

- викидання недопалків;
- необережна поведінка з вогнем;
- розведення вогнищ в недозволених місцях;
- самозагоряння;
- підпал.

Суттєвими недоліками в роботі з пожежної профілактики в лісгоспі є:

- недостатня забезпеченість лісгоспу протипожежним інвентарем (лопатами, відрами, баграми, вогнегасниками, тощо);
- у місцях відпочинку і розведення вогнищ необхідно провести обстеження території та виконати поточний ремонт об'єктів;
- неналежний стан знаків протипожежного нагляду;
- недостатня кількість протипожежних водойм.

В, цілому, можна стверджувати, що протипожежний стан в ДП «Житомирське лісове господарство» є задовільним.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. Аналіз законодавчого забезпечення діяльності в галузі охорони праці в ДП «Житомирське ЛГ» виявив, що на підприємстві створена та функціонує необхідна законодавча база з цих питань.
2. В держлісгоспі керуються спеціальними законодавчими актами: міжгалузевими та основним галузевим документом - Правилами охорони праці для працівників лісового господарства та лісової промисловості. Крім того, розроблено всі необхідні нормативні акти з охорони праці, дія яких обмежена даним підприємством.
3. Всі посадовці керівного складу ДП «Житомирське ЛГ» мають вищу освіту за фахом.
4. Всі категорії працівників лісгоспу, визначені нормативними документами, проходять періодичне навчання з питань охорони праці, як на підприємстві, так і в спеціалізованих навчальних закладах.
5. На підприємстві, відповідно до вимог Типового положення про службу охорони праці, створена служба охорони праці, яка представлена однією посадовою особою – інженером з охорони праці. В своїй діяльності інженер з ОП підпорядковується безпосередньо директору лісгоспу.
6. Враховуючи зростання обсягів фінансування заходів з охорони праці та зниження узагальненого показника річних втрат від загальних захворювань та виробничого травматизму можна стверджувати про економічну ефективність витрат на охорону праці, так як кошти, що вкладаються, призводять до зниження захворюваності та травмування працівників ДП «Житомирське ЛГ».
7. Протягом досліджуваного періоду значення всіх показників виробничого травматизму мали тенденцію до суттєвого зниження. Найбільша кількість нещасних випадків, пов'язаних з виробництвом сталася внаслідок незадовільної організації робіт.

8. В лісгоспі є певні недоліки, насамперед, це відсутність котлопункту, що є причиною незабезпечення виїзних бригад гарячим харчуванням. Забезпеченість працівників лісгоспу засобами санітарії та гігієни праці є задовільною, що вимагає від нас створення проекту щодо їх покращення.
9. Запроектвані обсяги заходів з протипожежного впорядкування відповідають нормативам.
10. Загальна оцінка протипожежного стану в ДП «Житомирське лісове господарство» задовільна.
11. Для покращення стану охорони праці в ДП «Житомирське ЛГ» розроблені наступні пропозиції:
 - виконання вимог нормативних актів з охорони праці;
 - запровадження сучасної системи управління охороною праці та ризиком;
 - максимальна механізація всіх технологічних процесів;
 - застосування сучасних систем спостереження та попередження лісових пожеж;

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бутко Д.А., Луценков В.А., Лехман С.Д. Практикум з охорони праці. К., 1995.
2. Верховна Рада України URL:<http://www.rada.gov.ua>
3. Вовк Ю. Я. Охорона праці в галузі. Навчальний посібник / Ю. Я. Вовк, І. П. Вовк Тернопіль: ФОП Паляниця В.А. 2015. 172 с.
4. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці. К.: Каравела, 2004.- 408 с.
5. Гасилов Р.Р. Оцінка економічної ефективності витрат на охорону праці в ДП «Житомирське ЛГ». Ліс, наука, молодь: матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Житомир, 24 листопада. Житомир, 2020. С.41-42.
6. Гасилов Р.Р., Іскоростенський Б.П. Впровадження системи управління охороною праці та ризиком на лісогосподарських підприємствах України. Екологічні проблеми навколишнього середовища та раціонального природокористування в контексті сталого розвитку: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції до дня пам'яті професора Ю.В. Пилипенка, м. Херсон, 22-23 жовтня 2020р. Херсон, 2020. С.825-828.
7. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості на небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. – Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 27 грудня 2001 р. № 528.
8. Гряник Г.М. та ін. Охорона праці К., 1994. 328 с.
9. Державна служба України з питань праці. Джерело інформації. URL:<http://dsp.gov.ua/>
10. Державне агентство лісових ресурсів України. Джерело інформації: URL: <http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/index>

11. Довідник з управління охороною праці для керівників підприємств і організацій. К.: Основа, 2003. 308 с.
12. Документація з охорони праці та пожежної безпеки: Рекомендації / За редакцією Д.В. Зеркалова. К.: Основа, 2008. 28 с.
13. ДП «Житомирське ЛГ» офіційна сторінка. URL: <https://ztlis.com.ua/golovna.html>.
14. Ізюта П. О. Правове регулювання охорони праці в умовах ринкової економіки: Нац. ун-т внутр. справ, 2008. 177 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_low/cgiirbis_64 (дата звернення 25.11.2020).
15. ЗАКОН УКРАЇНИ Про колективні договори і угоди <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12#Text>
16. Зеркалов Д.В. Безопасность труда. Хрестоматия. К.: Основа, 2009. 602 с.
17. Зеркалов Д.В. Настанова з систем управління охороною праці. МОП-СУОП 2001. ІЛО-OSH 2001. Охорона праці: Науково-виробничий щомісячний журнал, 2008, № 5, с. 2-12.
18. Зеркалов Д.В. Охорона праці в галузі: Загальні вимоги: навчальний посібник К.: Основа, 2011. 551 с.
19. Керб Л. П. Основи охорони праці: навч. посібник. Вид. 2-ге, без змін К.: КНЕУ, 2006. – 216 с. – URL : masters.donntu.edu.ua/2011/iem/zemlyakova/diss/indexe.htm (дата звернення 15.11.2020).
20. Ковтун Т.І., Гасилов Р.Р., Іскоростенський Б.П. Порівняльний аналіз стану виробничого травматизму на лісогосподарських підприємствах України. Сучасні проблеми урбанізованих територій: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Житомир, 10-11 листопада 2020 р. Житомир, 2020. С. 46-47.
21. Кодекс законів про працю України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

22. Конституція України (дата оновлення 21.02.2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 28.09.2019).
23. Кузнецов В. І. Охорона праці на підприємстві. Харків : Фактор, 2005. 428 с.
24. Мусійовський А. Про стан охорони праці на підприємствах галузі. URL: <https://www.openforest.org.ua/113926/> (дата звернення 26.10.2019).
25. НПАОП 0.00-4.09-07 «Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0311-07#Text>
26. НПАОП 0.00-4.11-07 «Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0316-07#Text>
27. НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 р. № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-05#Text>
28. НПАОП 0.00-4.15-98. Положення про розробку інструкцій з охорони праці. URL: https://dnaop.com/html/64/doc%D0%9D%D0%9F%D0%90%D0%9E%D0%9F_0.00-4.15-98
29. НПАОП 0.00-6.03-93. Порядок опрацювання і затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві. URL: https://dnaop.com/html/32357/doc%D0%9D%D0%9F%D0%90%D0%9E%D0%9F_0.00-6.03-93
30. НПАОП 02.0-1.04-05 Правила охорони праці для працівників лісового господарства та лісової промисловості. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1084-05#Text>

- 31.Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок. URL:https://dnaop.com/html/1692/doc%D0%9D%D0%9F%D0%90%D0%9E%D0%9F_40.1-1.32-01
- 32.Правила пожежної безпеки в Україні. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0252-15#Text>
- 33.Про охорону праці : Закон України від 14 жовтня 1992 р. № 2694 –Х (дата оновлення 20.01.2018). URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12> (дата звернення 28.09.2019).
- 34.Протоєрейський О. С, Запорожець О. І. Охорона праці в галузі : Навч. посіб. Київ : Книжкове вид-во НАУ, 2005. 268 с.
- 35.Рекомендації щодо організації роботи кабінету промислової безпеки та охорони праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 16.01.2008 р.
- 36.Романів Л. В., Бабух І. Б. Охорона праці в Україні: проблеми, досвід, перспективи/ Л. В. Романів, І. Б. Бабух. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*, 2014. Вип. 4 (108). С. 225-228.
- 37.Рожков А. П. Пожежна безпека на виробництві. Київ,1997. 124 с.
- 38.Трахтенберг І. М. Гігієна праці та виробнича санітарія. Київ, 1997. 464 с.
- 39.Цибульська О., Чумакова Н. Пошук оптимального рішення. URL:
<http://ohoronapraci.kiev.ua/poshuk-optimalnogo-rishennya> (26.10.2019).
- 40.Шудренко І. В. Основи охорони праці : навч. посіб. Житомир : Видавець О. О. Євенок, 2016. 214 с.